

Boshlang'ich ta'limda ona tili darslarini innovatsion texnologiyalar asosida tashkil qilish masalasi

Qahhorova Abera Sharopovna

Buxoro davlat pedagogika instituti tayanch doktoranti

qaxxorovaabera@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada bugungi kun pedagogikasidagi muhim ijtimoiy islohotlar hamda boshlang'ich sinf ona tili darslarini tashkil qilishda ta'lim texnologiyalarining o'rni va ahamiyati ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: ta'lim, pedagogika, interfaol metod, innovatsiya, o'qituvchi, pedagogik texnologiya, 4K modeli va hokazo.

Аннотация: В данной статье описаны изменения в современной образовательной реформе, организации инновационных образовательных технологий на уроках родного языка в начальных классах, а также роль и значение образовательных технологий.

Ключевые слова: образование, педагогика, интерактивный метод, инновация, педагог, педагогическая технология, модель 4К.

Abstract: This article describes the changes in today's educational reform, the organization of innovative educational technologies in primary-grade native language classes, and the role and importance of educational technologies.

Key words: education, pedagogy, interactive method, innovation, teacher, pedagogical technology, 4K model

KIRISH: Mamlakatimizda so'nggi paytlarda amalga oshirib borilayotgan islohotlar jamiyatimiz taraqqiyotini va ta'lim tizimini takomillashtirish hamda mustaqil fikrlay oladigan, ham ma'nau boy shaxsni kamol topishi uchun zarur shart-sharoitlar yaratish talab etilmoqda. Zero bu borada O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyev "Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik" nomli asarida; "Agar katta avlodning bilimi va tajribasini, uzoqni ko'ra olish fazilatlarini yoshlarimizdagi g'ayrat-shijoat, mardlik va fidoiylik bilan birlashtira olsak ko'zlangan maqsadga albatta yetamiz", - degan fikrlarni aytib o'tadi.

Shu fikrlarni inobatga oladigan bo'lsak, mamlakatimizda ta'lim sohasida juda ko'p yangiliklar va imkoniyatlar yaratib berilmoqda. Yoshlarimizning o'z ustlarida ishlashlari, bilim olishlari, salohiyatlarini oshirishlari uchun barcha imkoniyat eshiklari ochilmoqda. Mamlakatimizda ta'lim jarayoni ko'p bosqichli yaxlit tizimga ega bo'lib, har bir bosqichda ta'lim oluvchining yoshi va albatta o'ziga xos

xususiyatini inobatga olish zarur. Bu o'z navbatida ta'limni izchil va tizimli uzviy amalga oshirishga bog'liq bo'lib hisoblanadi.

Aynan boshlang'ich sinflarni oladigan bo'lsak, bog'chadan maktab tizimiga o'tkazish jarayonida bir qancha muammolarga duch kelamiz. Bunda har bir bolaga alohida yondashuv talab etiladi. Darslarni ham aynan bolalarning qiziqishini inobatga olgan holda yondashish maqsadga muvofiq deb hisoblanadi. Zamonaviy ta'limning maqsadi ham aynan shuni taqozo etadi. Bunda darsda o'quvchi faqat tinglovchi bo'lib qolmasligi kerak, yana bir muhim jihatlardan biri bola nutqini rivojlantirish, o'quvchi o'z fikrini qo'rqmasdan, cho'chimasdan erkin bayon eta olishi bugungi kun ta'limning asosiy vazifalardan biridir.

Adabiyotlar sharhi: Har bir darsda o'qituvchi o'zgacha yondashishi kerak. Chunki bola ilk maktabga kelgan davrda o'qish va yozishni bilmaydi, unga fanga qiziqish uyg'otish maqsadida ham darsni qiziqarli mazmunli tashkil qilish uchun darsni didaktik materiallarga boy, interaktiv, interfaol metodlar yordamida o'tish maqsadga muvofiq sanaladi.

XXI asr darsliklari ham o'tmish dars o'tish jarayonini yoqlamaydi. Zamonaviy darsliklar 4K modeliga asoslanadi. Bunda o'quvchining Komunikativ, kritik fikrlash, kollaboratsiya qobiliyati, kreativ fikrlashini rivojlantirishi kerak. O'quvchilarda yuqoridagi qobiliyatlarni rivojlantirishda asosan ona tili va o'qish savodxonligi darslari muhim o'rin tutadi.

Har bir darsda o'quvchi she'r, maqol hikoya, ertakning mohiyatini tushunib, asarni mustaqil tahlil qila olishi, har bir asarga kreativ yondashib fikrlashini inobatga olib o'quvchi yondoshmoq kerak

Bunda asosan maktab tizimidagi an'anaviy va ommaviy ko'rinishdagi ta'lim va tarbiya jarayonlari o'rniga, o'quvchilarning bilim va salohiyatini yuksaltirish maqsadida o'ziga xos jarayon bo'lib, innovatsion jarayonlar kirib kelmoqda. Shu o'rinda savol tug'iladi. "Innovatsion ta'lim nima?",

Innovatsion ta'lim deganda o'quv jarayoniga yangi foydali elementlar olib kirish tushuniladi. Shuning uchun ta'limda innovatsiya o'zgartirish bilan bevosita bog'liq. Bunda o'zgartirishlar ta'lim tizimining:

- a) Maqsadiga, mazmuniga, metod, texnologiyasiga, tashkil etish shakli va boshqaruv tizimiga;
- b) Pedagogik faoliyatdagi o'ziga xoslik va o'quv-bilish jarayonini tashkil etishga;
- c) Ta'lim jarayonlarini nazorat qilish va baholash tizimiga;
- d) O'quv–metodik ta'minotiga;

- e) Tarbiyaviy ishlar tizimiga;
- f) O'quv reja va o'quv dasturlariga;
- g) O'qituvchi va o'quvchi faoliyatiga bog'liq

Lekin yana bir jihatni inobatga olish zarurki, ilg'or pedagogik texnologiyalar va innovatsiyalar o'z-o'zidan ta'lim tizimiga kirib kelmaydi. Bu o'qituvchi faoliyati va uni yangilikka intilishi, motivatsiyasiga bog'liq jarayon. O'qituvchi faoliyatini o'zgartirmay turib, uning ma'suliyati va faolligini oshirmasdan turib, ta'lim tizimiga bir qadam oldinga siljib bo'lmaydi.

Natija: Innovatsion faoliyatni tuzilishini o'rganib chiqqan olimlardan biri V. Slastyonin uni quyidagi tuzilishga ega deb ko'rsatib o'tadi: Innovatsion faoliyatning tuzilishi ijodiy yondashuv, ijodiy faollik, yangilikni kiritishga texnologik va metodologik tayyorgarlik, yangicha fikrlash, muomala madaniyati zarurdir. Innovatsion faoliyatning darajalari reproduktiv, evristik, kreativ bo'lishi mumkin.

Innovatsion faoliyat davrida yangiliklar, yangilanishlar, o'zgartirishlar, innovatsiyalar tom ma'noda ta'lim tizimiga kirib keladi va u to'rt bosqichda amalga oshiriladi.

1. Muammoni tahlil asosida aniqlash.
2. Mo'ljallanayotgan ta'lim tizimini loyihalash
3. O'zgarishlar va yangiliklarni rejalashtirish
4. O'zgarishlarni amalga oshirish.

Innovatsion faoliyatga tayyorlashdan bosh maqsad- o'qituvchilarni yangilikka intiluvchanligini, yangilikni mustaqil izlash, yaratish va qo'llash ko'nikma va malakasini shakllantirish, ilg'or pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlardan foydalanib, dars va darsdan tashqari mashg'ulotlarni o'tkazish mahoratini takomillashtirishdan iborat.

Innovatsion faoliyat esa- bu ilmiy izlanishlar, ishlanmalar yaratish, tajriba sinov ishlarini olib borish yoki boshqa fan texnika yutuqlaridan foydalangan holda yangi texnologik jarayon yoki yangi takomillashtirilgan sharoitda yangi mahsulot yaratish bilan yakunlanadi. Innovatsion faoliyatning asl mazmuni amalda yangi texnologiyani shakllanishi bo'lib, uning natijasi innovatsiya sifatida yuzaga kelgan ixtironi loyihaga, loyihani texnologiyaga aylantirishga yo'naltirilgan faoliyatdir.

Ta'limning noan'anaviy shakllari va innovatsion metodlardan o'z o'rnida unumli foydalanishning afzalligi shundaki, unda o'quvchilarning ijodiy faolligi, izlanuvchanligi, mustaqil ishlay olish kabi xislatlari shakllanadi.

Innovatsion usullarni o'quv jarayoniga joriy etishda quyidagi yo'riq-normalarga rioya etish lozim:

: innovatsion usullar haqida ma'lumotga ega bo'lish, ularning mazmun-mohiyatini to'liq tushunib yetish va o'quv jarayonida qo'llash;

: innovatsion usullarni har bir fan va undagi har bir mavzu xususiyatidan kelib chiqqan holda qo'llash;

: innovatsion usullardan o'quv jarayonida foydalanishda ta'limning didaktik tamoyillari uzviyligiga erishish

: innovatsion usullarni o'quv jarayoniga joriy etishda ta'lim oluvchilarning o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olish.

Xulosa va tavsiyalar. O'qitish metodlari o'z mohiyati va mazmuniga ko'ra ma'lum pedagogik nazariyaga asoslangan bo'ladi. Ularning samaradorligi to'g'risida fikr yuritilganda o'qitish jarayonini izga soladigan va uni maqsadli yo'naltira oldigan, o'qituvchi va o'quvchilarning hamkorlikdagi faoliyatini ta'minlash asosida jamiyat tomonidan maktab oldiga qo'yilayotgan maqsadga nechog'lik erishilayotganini ko'zda tutish kerak.

Agar har bir metod belgilangan u yoki bu maqsadga yechishda o'z o'rnida ishlatilsa, shubhasiz faoldir. Zero, pedagogik texnologiyalar ham darsda o'quvchilar faolligining yuqori darajasini ta'minlash asosida oldindan belgilangan maqsadga erishishga qaratiladi. Dars jarayonida innovatsion texnologik vositalardan foydalanish o'quvchilarning darsga jalb qilinishi va mavzuni tez va oson o'rganilishi oson bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mirziyoyev Sh.M "Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik" Toshkent.O'zbekiston nashriyoti. . 2023-yil.412 bet
2. Xaitov X.A. "Boshlang'ich sinfda ona tili va o'qish savodxonligini o'qitishda innovatsion texnologiyalar. Buxoro. Durdona nashriyoti 2024-yil 214 bet (4-6 betlar)
3. Xaitov X.A. Zamonaviy o'zbek adabiyoti badiiy taraqqiyotida xalq kulgisining o'rni. Monografiya. Buxoro. Durdona nashriyoti 2024-yil 267 bet
4. Muxtorqulova R. Z. Abdurazoqov F. A " Badiiy asar tahlilida pedagogic texnologiyalardan foydalanish". International Journal of Resently scientific Researcher's Theory" jurnali 2021 yil 91 b
5. Ruzaliyeva Z. Z. Raximova X.R. Badiiy asarlar matni ustida ishlashda pedagogic texnologiyalardan foydalanish yo'llari. "Научный импульс" международный научный журнал №5 (1000) часть 1 2023 г. 903 с